

เพชรที่ก่อให้เกิดการขัดแย้งและกระบวนการคิมเบอร์ลีย์ (Conflict diamond and Kimberley Process)

การประชุมเรื่อง กระบวนการคิมเบอร์ลีย์ เป็นการประชุมนานาชาติเพื่อกำหนดแนวทางในการออกใบรับรองระหว่างประเทศสำหรับเพชรก้อนดิบ (International Certification Scheme) เพื่อเป็นมาตรการในการขจัดและป้องกันการค้าเพชรที่มีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ที่อยู่ในการยึดครองของฝ่ายกบฏต่อต้าน รัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยใช้รายได้จากการค้าเพชรก้อนดิบนี้จัดหาซื้ออาวุธไปทำสงครามล้มล้างรัฐบาลประเทศอังกฤษ Sierra Leone และคองโก คิดเป็นมูลค่าประมาณ 245 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี หรือไม่ถึงร้อยละ 4 ของผลผลิตเพชรของโลกที่มีมูลค่าประมาณ 7,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ทำให้เกิดปัญหา "เพชรที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง" (Conflict Diamond) ทั้งนี้ แนวความคิดในเรื่องนี้ได้รับการจุดประเด็นจากองค์กรอิสระ (NGO) ก่อน และต่อมากลุ่มประเทศผู้ผลิตเพชรในแอฟริกา ได้ประชุมหารือถึงปัญหาดังกล่าว และผลักดันจนสหประชาชาติได้ออกมติสมัชชาสหประชาชาติ ที่ 55/56 (2000) สนับสนุนการดำเนินการดังกล่าว

การประชุมเรื่อง กระบวนการคิมเบอร์ลีย์ มีสำนักงานเลขาธิการชั่วคราวอยู่ที่ประเทศแอฟริกาใต้ โดยมีนาง Phumzile Mlambo-Ngcuka รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเหมืองแร่และพลังงาน แอฟริกาใต้ (Minister of Minerals and Energy) เป็นประธาน ทั้งนี้ ภายหลังจากที่สหประชาชาติได้ออกมติสมัชชาสหประชาชาติ ที่ 55/56 เมื่อ ค.ศ.2001 แล้วได้มีการจัดประชุมในกรอบกระบวนการคิมเบอร์ลีย์หลายครั้งหมุนเวียนไปยังประเทศต่างๆ เพื่อพิจารณากำหนดมาตรการในการจัดการค้าเพชรที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง โดยใน ค.ศ.2001 ได้ประชุมมาแล้ว 5 ครั้งในประเทศ นามิเบีย เบลเยียม รัสเซีย สหราชอาณาจักร และอังกฤษ โดยประเทศไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุม 2 ครั้งในประเทศนามิเบียและรัสเซีย สำหรับการประชุมที่เมืองกาโบโรเน ประเทศบอตสวานา ระหว่างวันที่ 26-29 พฤศจิกายน 2001 มีนาง Phumzile Mlambo-Ngcuka เป็นประธานและมีผู้แทนจากทั้งภาครัฐและเอกชน เข้าร่วมจำนวน 26 ประเทศ พร้อมกันนั้นมีองค์กรอิสระที่สำคัญเข้าร่วมประชุมด้วยคือ World Diamond Council (WDC) Partnership Africa (แคนาดา) และ Global Witness

(สหราชอาณาจักร) โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 120 คน สำหรับประเทศเอเชียที่ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และไทย ที่ประชุมได้มีการจัดทำข้อเสนอและมาตรการในการจัดการค้าเพชรที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในรูปการออกใบรับรองระหว่างประเทศสำหรับเพชรก้อนดิบ (International Certification Scheme) โดยเสนอให้สมาชิกสหประชาชาติมีมติเห็นชอบในระหว่างสมัยประชุมครั้งที่ 56 ในเดือนธันวาคม ค.ศ.2001 ที่ผ่านมา

สรุปสาระสำคัญของข้อเสนอตามเอกสาร Kimberley Process Working Document nr 9/2001 ได้ดังนี้

1. เห็นพ้องร่วมกันว่า การค้าเพชรดิบที่ก่อให้เกิดปัญหาการขัดแย้งมีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ที่อยู่ในการยึดครองของฝ่ายกบฏต่อต้านรัฐบาลที่ถูกต้อง มีส่วนในการขยายความขัดแย้งและทำให้ขบวนการต่อต้านรัฐบาลในบางประเทศสามารถดำรงอยู่ได้ โดยใช้รายได้จากการค้าเพชรดังกล่าวในการบ่อนทำลายและโค่นล้มรัฐบาลที่ชอบธรรม รวมทั้งเป็นปัจจัยสนับสนุนการค้าและการกระจายอาวุธที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาวุธเบาและอาวุธขนาดเล็ก ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อสันติภาพและความสงบสุขของประชาชนและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศที่ได้รับผลกระทบโดยตรง รวมทั้งมีผลต่อเสถียรภาพของภูมิภาคด้วย

2. เห็นควรให้มีการดำเนินการระหว่างประเทศ เพื่อหยุดยั้งการค้าเพชรที่ก่อให้เกิดการขัดแย้ง เพื่อมิให้มีผลกระทบต่อการค้าเพชรที่ถูกต้องกฎหมาย

3. เห็นควรให้มีการออกมาตรการเพื่อจัดการค้าเพชรที่ก่อให้เกิดปัญหาการขัดแย้ง ด้วยการจัดตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบการรับรองภายในประเทศที่ได้มาตรฐานสากลขั้นต่ำ ซึ่งเชื่อว่าการจัดตั้งระบบการรับรองระหว่างประเทศนี้ จะสามารถแก้ไขปัญหาการค้าเพชรที่ก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งได้พร้อมทั้งรับข้อเสนอของฝ่ายอุตสาหกรรมค้าเพชรที่ก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้ง ที่จะกำหนดมาตรการ

ควบคุมการค้าของตนเองให้ปลอดภัยจากเพชรที่ก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้ง ซึ่งเป็นมาตรการเสริมให้การขจัดเพชรที่ก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. เห็นว่าการค้าเพชรที่ก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งจะแก้ไขได้ด้วยการที่ประเทศที่เข้าร่วมในกระบวนการคิมเบอร์ลีย์จะกำหนดมาตรการควบคุมภายใน เพื่อป้องกันการนำเข้าและส่งออกเพชรดิบดังกล่าว

5. เห็นว่าการจัดตั้งระบบการรับรองระหว่างประเทศนี้ไม่ควรขัดแย้งกับกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎระเบียบของ WTO

6. เห็นควรให้จัดทำระบบการออกใบรับรองสำหรับเพชรดิบ (Kimberley Process Certificate) เพื่อแนบไปกับการส่งออกเพชรดิบทุกครั้ง โดยให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เพชรก้อนดิบที่อยู่ในข่ายควบคุมที่ต้องมีใบรับรองฯ ได้แก่ สินค้าตามรหัส HS 7102.31 โดยใบรับรองจะต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของเพชรที่ส่งออก รหัสหมายเลขห่อพัสดุที่ป้องกันการแกะหรือปลอมแปลงเอกสาร วันที่ออก/หมดอายุ เจ้าหน้าที่ผู้ออกรายละเอียดของผู้ส่งออกและผู้นำเข้า น้ำหนักกะรัต มูลค่าเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ จำนวนห่อพัสดุ เป็นต้น โดยประเทศสมาชิกจะต้องแจ้งรูปแบบของใบรับรองให้ประเทศสมาชิกอื่นทราบผ่านประธาน และจะต้องจัดตั้งระบบการควบคุมภายในและการแต่งตั้งหน่วยงานที่กำกับและดูแลการนำเข้าและส่งออกเพชรก้อนดิบด้วย และหากจำเป็นการควบคุมภายในและการแต่งตั้งหน่วยงานที่กำกับและดูแลการนำเข้าและส่งออกเพชรก้อนดิบด้วย และหากจำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมายหรือกฎระเบียบภายในประเทศให้เอื้อต่อระบบการออกใบรับรองฯ ดังกล่าว

7. ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการเก็บข้อมูลด้านการผลิต การนำเข้า การส่งออกที่ถูกต้องและโปร่งใสและข้อมูลดังกล่าวจะต้องเป็นไปตาม

รายละเอียดว่าด้วยสถิติและจำเป็นต้องจัดพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวให้ประเทศสมาชิกอื่นๆ

8. สำหรับประเทศสมาชิกที่นำเข้าเพชรดิบจากประเทศสมาชิกด้วยกันจะต้องมีการออกใบรับรองฯ ที่ถูกต้องและมีหน้าที่ตอบรับยืนยันเมื่อได้รับสินค้าและแจ้งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบของประเทศที่ส่งออกโดยทันที ซึ่งการตอบรับยืนยันจะต้องประกอบด้วยข้อมูลเช่น หมายเลขใบรับรองฯ จำนวนห่อพัสดุ น้ำหนักกะรัต และรายละเอียดของผู้นำเข้าและส่งออก

9. ประเทศสมาชิกจะไม่อนุญาตให้มีการนำเข้าและส่งออกกับประเทศที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกระบวนการคิมเบอร์ลีย์

10. ให้มีการจัดตั้งสำนักงานถาวรของกระบวนการคิมเบอร์ลีย์ภายหลังจากที่สหประชาชาติรับรองข้อเสนอตามเอกสาร Kimberley Process Working Document nr 9/2001 แล้วโดยจะมีการประชุมระหว่างประเทศสมาชิกและผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์เป็นประจำทุกปี และจะมีการเลือกประธานใหม่ทุกปี ซึ่งการจัดประชุมจะจัดในประเทศของผู้ที่ได้รับเลือกเป็นประธานการประชุมฯ ยกเว้นจะมีประเทศอื่นใดเสนอเป็นเจ้าภาพจัดแทน และประเทศสมาชิกอื่นให้ความเห็นชอบ

11. การรับประเทศสมาชิกให้เป็นไปในลักษณะเปิดกว้างที่สุด

ใบรับรองกระบวนการคิมเบอร์ลีย์ (Kimberley Process Certification)

ก. ข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับใบรับรอง

ใบรับรองจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดขั้นต่ำดังต่อไปนี้

- ใบรับรองแต่ละใบจะต้องมีชื่อขึ้นต้นว่า "Kimberley Process Certification" พร้อมตราคิมเบอร์ลีย์โพรเซส และข้อความว่า "เพชรที่ยังไม่ได้รับการเจียรไนในการนำส่งสินค้าในครั้งนี้ ได้รับการจัดส่งตามข้อกำหนดของกระบวนการออกใบรับรองของคิมเบอร์ลีย์โพรเซส อินเตอร์เนชันแนล สำหรับเพชรที่ยังไม่ได้รับการเจียรไน"
- ประเทศต้นทางของการจัดส่งห่อพัสดุที่ไม่จากต้นทางเดียวกัน
- ใบรับรองอาจออกให้เป็นภาษาใดก็ได้ แต่ต้องมีคำแปลภาษาอังกฤษรวมอยู่ด้วย
- มีการใช้ระบบตัวเลขที่เป็นเอกลักษณ์ ตามรหัสประเทศอัลฟา 2 ที่เป็นไปตามมาตรฐาน ISO 3166-1
- สามารถต้านทานความพยายามที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือปลอมแปลงได้
- วันที่ออกใบรับรอง
- วันที่ใบรับรองหมดอายุ
- ผู้มีอำนาจออกใบรับรอง
- ระบุผู้ส่งสินค้าออกและผู้นำสินค้าเข้า
- น้ำหนักเป็นกะรัตและมวล
- มูลค่าเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ
- จำนวนของห่อพัสดุทั้งหมดในการนำส่ง
- คำอธิบายสินค้าที่สามารถใช้ได้ในทุกประเทศและระบบการใส่รหัสที่เกี่ยวข้อง
- การรับรองว่าใบรับรองสามารถใช้ได้จริงโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ด้านการส่งออก

ข. องค์ประกอบอื่นๆ ของใบรับรองที่อาจมีได้

ใบรับรองอาจจะมีลักษณะหรือส่วนประกอบดังต่อไปนี้

- ลักษณะของใบรับรอง (ตัวอย่างเช่น รูปแบบข้อมูลเพิ่มเติม หรือ องค์ประกอบด้านความปลอดภัย)
- ลักษณะด้านคุณสมบัติของเพชรที่ยังไม่ได้รับการเจียรระไนที่นำส่งในครั้งนี
- ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการยืนยันการนำเข้าที่แนะนำให้ปฏิบัติอาจ ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้
 - ประเทศปลายทาง
 - การระบุผู้นำสินค้าเข้า
 - กะรัต/น้ำหนัก และมูลค่าเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ
 - คำอธิบายสินค้าที่สามารถใช้ได้ในทุกประเทศและระบบการใส่รหัสที่เกี่ยวข้อง
 - วันที่รับสินค้าโดยผู้มีอำนาจด้านการนำสินค้าเข้า
 - การรับรองว่าเป็นสินค้าของจริงโดยผู้มีอำนาจด้านการนำสินค้าเข้า

ข. กระบวนการอื่นๆ ที่อาจปฏิบัติได้

เพชรที่ยังไม่ได้รับการเจียรระไนอาจนำส่งในถุงนิรภัยแบบโปร่งใส อาจ ระบุหมายเลขใบรับรองซ้ำอีกครั้งบนหีบห่อที่ใส่สินค้าได้

ในการประชุมสภาเพชรโลก (World Diamond Council) ที่นิวยอร์ก เพื่อเดือนธันวาคม ค.ศ.2004 ประเด็นเรื่องเพชรที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง (conflict diamond) เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางอุณหภูมิของความขัดแย้งพุ่งขึ้นสูงลิบในระหว่างการอภิปรายของสมาคมผู้ผลิตเพชรนานาชาติ กับองค์กร Global Witness ซึ่งเป็นกลุ่ม NGO และองค์กรนิรโทษกรรมสากล หรือ Amnesty International โดย NGO ทั้งหลายกล่าวโทษว่าสมาคมผู้ผลิตเพชรนานาชาติ ไม่ได้ปฏิบัติตามกระบวนการคิมเบอร์ลีย์ ซึ่งเป็นการกล่าวหาที่สร้างความไม่พอใจเป็นอย่างมากให้กับตัวแทนทั้งหลาย เมื่อสิ้นสุดการประชุมสภาเพชรโลก ทั้งสมาคมผู้ผลิตเพชรนานาชาติ และสมาพันธ์โลกแห่งตลาดการค้าเพชรได้ร่วมกันออกแถลงการณ์เพื่อหาข้อยุติในประเด็นนี้ โดยกล่าวว่า "สมาคมผู้ผลิตเพชรนานาชาติ (International Diamond Manufacturers Association-IDMA) และสมาพันธ์โลกแห่งตลาดการค้าเพชร

(World Federation of Diamond Bourses-WFDB) ขอยืนยันอีกครั้งหนึ่งถึงความยึดมั่นที่จะยุติการใช้เพชรที่ยังไม่ได้ผ่านการเจียรไนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความสนับสนุนด้านการเงินแก่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในทวีปแอฟริกา โดยตั้งแต่ ค.ศ.2000 เป็นต้นมา สภาเพชรโลกสมาคมผู้ผลิตเพชรนานาชาติและสมาพันธ์โลกแห่งตลาดการค้าเพชร ได้ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลและสมาคมพลเรือนเพื่อ สร้างกระบวนการคิมเบอร์ลีย์ เพื่อมีส่วนร่วมในการยุติข้อขัดแย้งโดยป้องกันไม่ให้สิ่งที่เรียกกันว่า "เพชรที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง" เข้ามาในระบบการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเพื่อมีส่วนช่วยในการป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพชรนั้นมีส่วนอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจและความรุ่งเรืองของประเทศที่ผลิต เจียรไนและออกแบบเพชรและเครื่องประดับที่ทำจากเพชร การรับรองระบบกระบวนการคิมเบอร์ลีย์ของเราและระบบสนับสนุนของการรับประกันจะมีส่วนช่วยให้กระบวนการคิมเบอร์ลีย์ โพรเซสบรรลุเป้าหมายหลักได้ เราจะยังคงมุ่งมั่นต่อไป เพื่อไม่ให้เพชรที่ยังไม่ได้รับการเจียรไนถูกใช้เพื่อสนับสนุนการทำสงครามได้ดังที่เคยเป็นมา ข้อตกลงร่วมของสมาคมผู้ผลิตเพชรนานาชาติและสมาพันธ์โลกแห่งตลาดการค้าเพชร ได้ผ่านสภาองค์กรเพชรโลก (World Diamond Congress) ในการประชุมที่กรุงลอนดอนในเดือนตุลาคม ค.ศ.2002 ซึ่งเป็นไปตามคำประกาศของสภาเพชรโลกในการประชุมของกระบวนการคิมเบอร์ลีย์ โพรเซสในเดือนตุลาคม ค.ศ.2001 ที่เมืองลอนดา ประเทศแองโกลา และข้อยุติของแต่ละฝ่ายซึ่งได้บังคับใช้ก่อนหน้านี้โดยองค์กรที่เป็นสมาชิกของสมาคมผู้ผลิตเพชรนานาชาติ และสมาพันธ์โลกแห่งตลาดการค้าเพชรทั้งหมด ดังนั้น ให้ถือเป็นข้อยุติว่าสมาคมผู้ผลิตเพชรนานาชาติและสมาพันธ์โลกแห่งตลาดการค้าเพชรเรียกร้องอย่างจริงจังให้สมาชิกทั้งหมดดำเนินการ และบังคับใช้กระบวนการของแผนการออกใบรับรองคิมเบอร์ลีย์ โพรเซส (Kimberly Process Certification Scheme KPCS) ต่อไปอย่างเต็มที่ รวมถึงระบบสนับสนุนด้านการรับประกันด้วย

1. ให้สมาชิกแต่ละรายศึกษาหาความรู้ให้กับตนเองและสมาชิกรายอื่นๆ ในอุตสาหกรรม ถึงเรื่องการดำเนินการและการบังคับใช้แผนการออกใบรับรองกระบวนการคิมเบอร์ลีย์ และระบบสนับสนุนด้านการรับประกัน

2. ให้องค์กรแต่ละแห่งดำเนินการเชิงรุกเพื่อสร้างความมั่นใจว่าสมาชิกของตนยืนยันเรียกใบรับประกันโดยเฉพาะเจาะจงจากซัพพลายเออร์ของตนสำหรับใบเรียกเก็บเงินหรือบันทึกช่วยจำที่แนบมาพร้อมกับเพชรรันั้นได้รับการซื้อขายมาด้วยวิธีที่เป็นไปตามข้อกำหนดขององค์การสหประชาชาติ กระบวนการคิมเบอร์ลีย์ โพรเซส และระบบสนับสนุนด้านการรับประกัน

3. ให้องค์กรแต่ละแห่งดำเนินการเชิงรุกเพื่อสร้างความมั่นใจว่าสมาชิกของตนได้รวมการรับประกันเพชรหรือเครื่องประดับที่ทำจากเพชรไว้ในใบเรียกเก็บเงินหรือบันทึกช่วยจำ โดยระบุว่าตนได้ทำการซื้อขายด้วยวิธีที่เป็นไปตามข้อกำหนดขององค์การสหประชาชาติ กระบวนการคิมเบอร์ลีย์ โพรเซส และระบบสนับสนุนด้านการรับประกัน

4. ให้บริษัทแต่ละแห่งทบทวนบันทึกการทำธุรกิจในเรื่องของการรับประกันสินค้าที่ซื้อเข้ามาและสินค้าที่ขายออกไปของบริษัทเป็นระยะเพื่อให้แน่ใจว่ามีการออกไปรับประกันสำหรับสินค้าที่ซื้อขายทุกชิ้น

5. สมาคมผู้ผลิตเพชรนานาชาติและสมาพันธ์โลกแห่งตลาดการค้าเพชรเรียกร้องให้ฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าเพชร รวมถึงผู้ผลิตเครื่องประดับอัญมณีและส่วนค้าปลีก ให้มีส่วนร่วมในความพยายามที่จะสร้างความรู้ให้กับสมาชิกถึงเรื่องระบบการรับประกันรวมทั้งให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในความพยายามของสภาเพชรโลกที่จะบังคับให้ข้อบังคับต่างๆ ที่ระบุไว้ในกระบวนการคิมเบอร์ลีย์ โพรเซสและระบบสนับสนุนด้านการรับประกัน

ข้อมูลจากหนังสือ "เพชร"

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ 2548

โดย ศาสตราจารย์ ศักดา ศิริพันธุ์ (ราชบัณฑิต)